

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 21. oktobra 1885.

Obseg: Razglas kranjskim živinorejcem o prodaji plemenskih juncev pincgavskega rodu v Kranji na Gorenjskem. — O škodljivosti klešččenja šilovnega drevja. — Mah na drevesih pokončati. — Napajanje travnikov pozno na jesen. — Pomoček zoper pereči ogenj pri svinjah. — O boleznih in elementarnih poškodbah sadnega drevja. (Dalje.) — Premije za napravo najboljših sadnih sušilnic. — Vprašanja in odgovori. — Občinam, oziroma slavnim županstvom trnovsko-vremske doline v prevdarek. (Konec.) — Zemlje- in narodopisni obrazi. (Konec.) — Iz državnega zbora. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Razglas**

kranjskim živinorejcem o prodaji plemenskih juncev pincgavskega rodu v Kranji na Gorenjskem.

C. kr. kranjska kmetijska družba bode 31. dne oktobra t. l. dopoldne ob 9. uri v Kranji na dvorišči gostilnice „pri Žumri“ 5 plemenskih juncev pincgavskega rodú prodajala.

Ti junci se bodo postavili posamezno na prodaj za polovico tiste cene, za katero jih družba kmetijska kupi in se vsak prodá tistemu, kdor največ za-nj dá proti temu, da ga 1) koj plača in 2) se s pismom zaveže, ga najmanj dve leti za pleme obdržati, zato se k tej dražbi pripuščajo samo kranjski živinorejci.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 20. oktobra.

O škodljivosti klešččenja šilovnega drevja.

Kdor je hodil po naših gorah zapazil je na priliko na rebro „Stola“, „Rožice“, „Mežakle“, „Pokljuke“, „Jelovce“, „Črne prsti“, „Krima“ itd. na Gorenjskem, ravno tako po Notranjskem in Dolenjskem tik planin ali na robéh gozdov obilo oklešččenih smrek, hoj, mecesnov in borovcev.

Ker se bode to delo v jeseni pričelo, naj povemo, da je drevju iz sledečih vzrokov pogubonosno:

1. Oklešččeno drevo nima več navadnega prirastka. Le opazuj ono drevje, kateremu nisi oklestil vej, in ono, kjer si to storil, opazil boš, da ima prvo trikrat večí prirastek. In to je lahko umljivo, kajti iz mnogih ran, katere si drevesu vsekali, izteče sok in drevo otrpne, to je, počasi umirati prične.

2. Tlam se odtegne redilna moč. Znani so nam prostori, kjer se je več hoj oklestilo. Tam ne najdeš prijetne sence, na tleh ne sprstenine in nič mladega zaroda, kajti solnce pokončalo je mladi zarod, nalivi n vetrovi pa so odnesli sprstenino.

3. V oklešččenem drevju se zaplodi zakožni črv. Znano je, da zakožni črv ljubi bolno drevje, zaradi tega se najrajši zaplodi v oklešččeno in to tem bolj, ker stoji na robéh gozdov. Koliko škode napravi zakožni črv, to je znano posestnikom gozdov po Gorenjskem. Pa ne le, da vniči oklešččeno drevje, temveč se razširi v sosedne gozde, in ker se ogromno pomnoži, učini velikansko škodo.

4. Oklešččeno drevje nima kupa. Mi smo bili pričujoči, ko se je prodajalo eno oralo oklešččenih smrek in hoj. Več kupcev je prišlo na ogled, pa niso hoteli nič ponuditi, naposled smo vendar prodali 400, 15 do 20 col debelih smrek za 500 gold., skupiti bi pa morali, ako bi bil les zdrav, najmanj 2000 gold.

Znano vam je, da se nahajajo po omenjenih gorah posestva. Kmetovalci enakih posestev so primorani, ako hočejo živeti, rediti živino, ker polja nimajo. Za živino potrebujejo stelje, ker slame ne pridelajo toliko, da bi mogli nastiljati ž njo, listnatih gozdov ní, torej so primorani seči po stelji tje, kjer je namreč na hoje in smreke.

Pri današnjem razvoju kmetijstva v gorah ne bomo svetovali enakim posestnikom, da bi živini slamo pokladali, ker vemo, da jo zrežejo in pokrmijo, ampak to jim rečemo, da se dá stelje pridobiti, ne da bi se drevje umorilo. Če hočeš drevo oklestiti, ne privezuj na čevlje železnih kramžarjev, da drevesa ne raniš. Ne odsekavaj vej, ampak odžagaj taiste tik debla. Dobro je ono drevje oklestiti, katero se ima koj ali v spomladi posekati, najboljše je pa veje od onega drevja jemati, katero si dobil, ko si izredčil tvoj gozdni delež.

Mah na drevesih pokončati.

Skoro vsa drevesa, najhuje pa jabolčna, nadleguje mah, izhlapljenje drevesom moti in ovira, skorjo vedno moči in zmaka, zato se skorja napije in poka, nastanejo pokline, kjer se mrčesovje zareja. Naposled se loti drevesa rak, ki je pokonča. Ako pa tukaj še nekaj časa ostanejo, vendar zmiraj hirajo ter nič ne rodijo. Temu se mora v okom priti, kar tudi niti težavno ni. Spomladi, ko se v drevesu začne gibati sok, ako pomazemo celo deblo in večje veje z apneno vodo, ki

bodi mogoče gosta. Kmalu začne se mah lušiti, ves lišaj in drugi zarastki odpadajo; skorja se pomladi. Ta je časih tako nježna, da se človeku kar dozdeva videti, kako novo življenje kroži v drevesu. Pomoček je zelo priprost in mnogo izkušenih gospodarjev ga pohvalno potrjuje. Zato ga zelo priporočamo. Drevesa bodo kmalu vsa zdrava in lepa.

Mah nastane vsled zaduhle in mokrotne lege najhitreje. Izmed vseh mahov drevesu najpogubnejši je oni, ki je rumene ali sivo-bele barve. Je pa mah rastlina zajedavka; seme ima jako fino in drobičko v pušičkah zaprto. Pušičke poknejo in veter raztepe seme, ki obvisi drevesom na poklinah in hrapah vej, kjer kmalu požene korenine ter naglo raste in se dalje širi. Škoduje drevesu podobno kakor plesenj kruhu.

Najprvo odteguje mah drevesu mnogo hrane, katero bi to potrebovalo. Mnogo vej se zavoljo tega usuši. Ob enem ovira izhlapljenje, moti narurni tok drevesnega soka, pouzroči raka in daje potuho mrčesju.

Zatorej svetujemo, naj gospodarji marljivo snažijo svoja drevesa. Mazanje z apneno vodo zamori mah, pokonča mrčesje zalege in drevo si opomore in se pomladi.

Napajanje travnikov pozno na jesen.

Jesensko deževje odplavi z njiv, vinogradov, gozdov mnogo redilnih tvarin. Zato je voda potočnica v tem času najboljša ter napajanje ni zamuditi. Jesenski čas je v to svrhu najbolj pripraven.

Ako imamo suho jesen, kaže noč in dan napajati ter se dá nadaljevati, ko bi tudi sneg zapadel, če le mraz ne pritisne. Napajanje škoduje, kedar voda zmrzne in z ledeno krasto travnike pokrije, ki se časih po več mesecev ne raztali. Koristi vendar ledena odeja z mahom zaraščenim travnikom.

Led namreč mah vzdigne iz tal in ko je travnik posušen, moremo mah z brano zelo lahko odpraviti. Nagi prostori se posejejo s travnim semenom in z železnimi grabljami povlačijo. Kanali se naj iztrebijo, zemlja pa za kompost porabi, kolikor je ostane, ko smo jame po travniku bili zasuli. Kompostni gnoj koristi največ travnikom. Želeti je, da si ga povsod kolikor največ pridelujejo.

Pomoček zoper pereči ogenj pri svinjah.

O tem piše „Gospodarski list“ tako-le:

V neki občini je v enem letu poginilo blizu 100 svinj po perečem ognju ali črmu. Recimo, da je vsaka svinja povprek bila 15 gold. vredna. Tedaj izvemo, da je samo ena občina v enem letu imela 1500 gold. škode. Nameri se pa, da samo pri eni hiši po več let svinje pocrkajo za perečim ognjem, da je po 300 gold. škode. Zadene jih pa dvojna nesreča; prvič so svoje svinje izgubili in so prisiljeni drugič svinj nakupiti za pleme in rejo, kar časih jako drago stane. Pritožeb je mnogo slišati. Mnogi mislijo, da zoper črm ni nobenega pomočka. Navadno zbolijo pitane, jedične in debele svinje, suhim pa prizanaša. Žalibog, da ljudje ne marajo za gosposkine zaukaze. Pri nekaterih živalih je treba hitre in skrbne pomoči. Na deželi ni lahko dobiti kmalu živinozdravnika. Pomagati si mora tedaj vsak, kdor zna, dokler živinozdravnik ne pride.

Ukvarjal sem se nekaj let s to boleznijo, mnogo poskusil, kar so mi ljudje svetovali, ter sem naposled

vendar zadel na pomoček, ki ni drag, pa gotovo pomaga. Hočem ga objaviti.

C. kr. okrajni živinozdravnik v Mariboru, gospod Ferdinand Haage, mi je namreč sledeče nasvetoval: brž ko zapazimo, da je svinja zbolela, vzame se prav malo, kolikor na noževi rt gre, v prašek stolčene bele čemerike (weisse Niesswurz, Radix Veratri albi, 30:0 velja v lekarni 13 kr.) ter se pomeša v liter mleka in dá živali popiti; ako neče piti, se jej vlije. Kmalu začne svinja bljuvati ter jo treba neprestano 2—3 ure v frišni vodi kopati. Blato se navadno vtrdi in torej treba žival s toplo žajfnico klistirati. Opomnim pa, da se mora vse to precej zgoditi, ko je žival zbolela. Pozneje, ko se je črm uže trdno lotil svinje, ne pomaga nič. Na povedani način bilo je čez 140 svinj pogina otetih, čeravno ni nihče tega se nadejal. Svinjerejstvu na korist so gospodarji prošeni z ovim sredsvom poskušati in učinek objavljati v tem listu.

Hotinja vas blizu Rač dne 16. avgusta 1885.

Franc Pišek, posestnik.

O boleznih in elementarnih poškodbah sadnega drevja.

Spisal M. Rant.

(Dalje.)

Drevó, katero boleha na „perečem ognju“ in „raku“, poganja le prav šibke in kratke istoletne poganjke; ako sta se pa te dve bolezni po drevesu uže močno razpasli in zastarali, promine in totalno preneha vsaka rast letnih poganjkov na njem. Listje na takem sadnem drevesu se več le nepopolnoma razvija in je po barvi medlo-zeleno ali pa tudi rumenkasto-zeleno; rodni les (sadni strži) prične se v obilici sušiti, rodi obilo malega in spačenega sadja ter lubadino površje se močno razpoka in vse šupljo postane. Zli nasledki, kateri iz „perečega ognja“ in „raka“ za sadno drevó nastanejo, so si zelo podobni ter se le deloma med seboj nekoliko razlikujejo. Zato moremo pa tudi vzroke in okoliščine, kateri so temi dvema drevesnimi boleznimi povod ob enem skupaj omenjati. Navadno so pa ti-le:

1. Pregloboki nasad sadnega drevja na stalno mesto. Ako so drevesne korenine pregloboko pod zemljinim površjem, ne more na-nje zunanja gorkota in pa privršna vlaga več dobrodejno vpljivati; vpljiv ozračnega kislika, kateri pri obilnem in močnem ukoreninjenju sadnega drevja blagodejno sodeluje, je s tem zelo zaprečen in močno zmanjšan. Drevo pa, katero se ni moglo popolno in pomanjkljivo množino potrebnega živeža za svoj krepki normalni razvoj, je zelo boleznim podvrženo in prec oboli, ako se mu je za to tudi le najmanjša zunanja prilika dala, to je, da se je na eni ali drugi način, kakor si bodi kaj ranilo in poškodovalo.

2. Kremenasta spodnja zemljina plast. Ako mesto, na katero smo sadno drevo stalno posadili, obsega le $\frac{2}{3}$ do $\frac{5}{6}$ metra dobre rodovitne privrhnne zemlje (prsti), pod katero se pa kompaktna sè železno-rijastim peskom spojena kremenasta spodnja plast nahaja, pred stalnim nasadom sadnega drevja pravilno zboljšali nismo, se nam taisto v posledici tudi pošteno ukoreninčiti moglo ne bode. Pride gotovi čas, ob katerem drevesne korenine sè svojimi konci do kremenaste spodnje plasti, iz katere več zadostnega in potrebnega živeža za zacetitev ran, normalni razvoj in rodovitnost ne dobivajo. Tako drevó nam potem prav rado in navadno za „perečim ogujem“ in „rakom“ oboli.